

Pārskats brīvā formā par dižkoku inventarizāciju dabas liegumā "Jaunciems" dabas aizsardzības plāna (2015-2025) izstrādes ietvaros.

2014. gada 5. decembrī,

Apsekojot dabas lieguma "Jaunciems" teritoriju, tika konstatēti un reģistrēti 48 dažādu sugu koki ar valsts vai vietējas nozīmes dižkoka, vai potenciāla dižkoka statusu.

Dabas lieguma teritorijā, atbilstoši dižkoka statusam, visizplatītākā koku suga ir ozols. Kopā tika reģistrēti 16 ozoli. No tiem 10 ar valsts nozīmes dižkoka statusu (apkārtmērs pārsniedz 4 m), 4 ar vietējas nozīmes dižkoka statusu (apkārtmērs virs 3,50 m) un 2 – potenciāli dižkoki (apkārtmērs tuvu 3,50 m). Vidējais apkārtmērs apsekotajiem ozoliem ir 4 m, bet lielākais – 6,90 m un mazākais – 3,41 m. Pēc apkārtmēra lielākais no tiem (6,90 m) atrodas Liepusalas pussalas Bulduru pilskalna R nogāzē uz Ķīsezera pusi (Jaunciema gatve b/a), otrais lielākais (5,55 m) atrodas Jaunciema gatvē 85 starp māju un Ķīsezera, bet trešais (5,45 m) – Ozolkalnos aiz Igates ielas 13 un 15 īpašumu iežogotās teritorijas. Vidējais apsekoto ozolu augstums ir 21,2 m, bet maksimālais – 28 m, ko sasniedz ozols ar vislielāko apkārtmēru.

Otrā izplatītākā dižkoka statusam atbilstošā koku suga dabas liegumā "Jaunciems" ir melnalksnis. Kopā tika reģistrēti 11 melnalkšņi. No tiem 9 ar valsts nozīmes dižkoka statusu (apkārtmērs 2,5 m un vairāk), 1 potenciāls dižkoks (ar apkārtmēru 2,45 m) un 1 koks, kas šobrīd atrodas tik sliktā stāvoklī, ka to praktiski var uzskatīt jau kā bojā gājušu koku, kas ir nokaltis, dedzis, ar dobu stumbru, kurā no tuvējām mājām ir salikti apdeguši dēļi. Vidējais apkārtmērs apsekotajiem melnalkšņiem ir 2,88 m, bet lielākais – 3,90 m un mazākais – 2,45 m. Pēc apkārtmēra lielākais no tiem (2,88 m) atrodas Jaunciema gatvē 23 pie Vārnu mājām, Ķīsezera krastā, rindā ar citiem melnalkšņiem, otrais lielākais (3,35 m) atrodas Ozolkalnos, pie Ozolkalnu ielas 17, Ķīsezera krastā, bet trešais (3,27 m) – Junciema gatvē 23, uz ZR no Vārnu mājām, uz nogāzes pie Ķīsezera, blakus ozolam. Vidējais apsekoto melnalkšņu augstums ir 23 m, bet maksimālais – 25 m, ko sasniedz melnalksnis, kas atrodas ~ 50 m iekšā meža pudurī no Jaunciema gatves un Jaunciema 8. Šķērslīnijas krustojuma. Minētajam melnalksnis ir potenciāli apdraudēts, jo tas sašķiebies uz vienu pusi.

Trešā izplatītākā dižkoka statusam atbilstošā koku suga dabas liegumā ir kļava. Kopā tika reģistrētas 10 kļavas. No tām 2 ar valsts nozīmes dižkoka statusu (apkārtmērs 3,5 m un vairāk vai augstums virs 27 m), 4 ar vietējas nozīmes dižkoka statusu (apkārtmērs virs 2,5 m) un 4 potenciāli dižkoki (apkārtmērs tuvu 2,50 m). Vidējais apkārtmērs apsekotajām kļavām ir 2,87 m, bet lielākais – 3,50 m un mazākais – 2,35 m. Pēc apkārtmēra lielākā no tām (3,50 m) atrodas Mangaļu parka teritorijā, pa kreisi no iebrauktuves parkā, otrā lielākā (3,25 m) atrodas Jaunciema gatvē 23, uz DA no Vārnu mājām, Ķīsezera krastā rindā ar citiem kokiem, bet trešā (3,20 m) – Junciema gatvē 29, uz D no Klipiņu mājām, uz nogāzes. Vidējais apsekoto kļavu augstums ir 22,83 m, bet maksimālais – 30 m, ko sasniedz kļava, kas pēc apkārtmēra (2,45 m) nesasniedz vietēja mēroga dižkoka statusu, taču valsts nozīmes dižkoka statusu sasniedz pēc augstuma (27 m un vairāk). Garākā kļava atrodas Mangaļu parka teritorijā, pa kreisi no iebrauktuves parkā.

Vēl apsekojot kokus dabas lieguma "Jaunciems" tika konstatētas 5 priedes, 1 liepas un 1 osis, kas atbilst valsts nozīmes dižkoka statusam (ar attiecīgu apkārtmēru priedei - 2,5 m, liepai - 3,5 m un osim - 3,5 m un vairāk), 3 bērzi, kas atbilst vietējas nozīmes dižkoka statusam (ar attiecīgu apkārtmēru 2,5 m un vairāk) un 1 liepa, kas atbilst potenciālam dižkokam.

Vidējais apkārtmērs apsekotajā priedēm ir 2,73 m, bet lielākais – 3,25 m un mazākais - 2,60 m. Pēc apkārtmēra lielākā no tām (3,25 m) atrodas Jaunciema gatvē 29 uz DA no Klipiņu mājām, ezera niedru zonas malā, otrā lielākā (3,20 m) atrodas Jaunciema gatvē 29 uz DA no Klipiņu mājām, uz nogāzes pakalna R, bet trešā (2,90 m) atrodas ceļa malā pie Junciema

gatves starp Junciemu un Sužiem, aptuveni 800 m no Jaunciem gatves un Jaunciema 8. šķērslīnijas krustojuma. Vairākas no apsekotajām priedēm sazarojas divos stumbros.

Pēc apkārtmēra lielāka (3,95 m) liepa atrodas Mangaļu parka teritorijā, pa labi no iebraucamā ceļa parkā. Liepai ir īpatnēja forma, jo ap galveno stumbru aug seši atvašu stumbri. Diemžēl tā ir sliktā stāvoklī, jo kokam ir trupe un dobumveida bojājumi.

Ievērojams dižkoks dabas lieguma teritorijā ir osis, kura apkārtmērs sasniedz 4,60 m, kas ir par 1,10 m vairāk kā noteiktais apkārtmērs (3,50 m), lai to atzītu par valsts nozīmes dižkoku. Tas atrodas Jaunciema gatvē 21, pie Milnu mājām, netālu no Ķīšežera.

Kopsavilkums

1. Apsekojot dabas lieguma "Jaunciems" teritoriju un meklējot valsts un vietējas nozīmes dižkokus vai potenciālus dižkokus, līdztekus inventarizētajiem kokiem, tika uzmērīti samērā daudz lielas dimensijas koki (atbilstoši katras sugas prasībām), kuru apkārtmēri šobrīd nav ļoti tuvu noteiktajiem valsts vai vietējas nozīmes dižkoku standartiem, taču nākotnē, pareizi apsaimniekojot lieguma teritoriju un aizsargājot tajā esošās vērtības, dižkoku skaits varētu ievērojami palielināties.
2. Pārskatot un salīdzinot iepriekš, dažādos laika posmos, veiktos dižkoku uzskaitījumus dabas lieguma "Jaunciems" teritorijā, ar dižkoku inventarizācijas rezultātiem, kas veikti 2014. gada novembrī, tika konstatēts, ka nereti mērījumi atšķiras, koku apkārtmēri 1,30 m augstumā no zemes šobrīd ir mazāki, nekā tas konstatēts iepriekš. To var skaidrot ar cilvēcisko faktoru, iespējams, iepriekš mērījumi nav veikti noteiktā augstumā vai radusies kāda cita tehniska kļūda pierakstot mērījumus vai koku atrašanās vietu. Mērinstrumenti kļūst modernāki, kas ļauj precīzi nolasīt koku atrašanās koordinātas, kā arī, iespējams, būtu jāizdara īpaša atzīme kokā, no kuras veikts mērījums, lai, veicot līdzīgu inventarizāciju nākotnē, būtu iespējams precīzi salīdzināt iegūtos rezultātus.
3. Kopumā, analizējot dižkoku stāvokli dabas liegumā "Jaunciems", to var vērtēt kā apmierinošu, jo koki, kas sasnieguši ievērojamus apmērus, ir arī veci, līdz ar to daudziem no tiem novēroti tādi apdraudējumi kā plaisas mizā un trupe, kas veidojas izlūzušu zaru vai stumbra daļu vietās. Vēl no potenciāliem dabiskiem apdraudējuma faktoriem var minēt, ka daļa koku atrodas tiešā Ķīšežera krasta tuvumā, kur to saknes ietekmē ezera ūdens līmeņa svārstības, līdz ar to, tās var tikt izskalotas un koks var sašķiebties vai izgāzties. Bulduru pilskalnā un tā apkārtnē novērota aktīva bebru darbības (nograuzti mazāka izmēra koki un grauzt aizsākts lielāka izmēra ozols), kas nākotnē, iespējams, var apdraudēt arī citus pilskalnā esošos kokus.
Tā kā daļa lieguma teritorijas robežojas tieši ar apdzīvojamo un piemājas teritoriju (vai pat atrodas tajā), kurā notiek saimnieciskā darbība, tad to tiešā veidā ietekmē cilvēks – kokos tiek iekārtas šūpoles, striķi, darbarīki; ir apzāģēti vai nolauzti zari; ir deguma pazīmes; tuvākā apkārtnē ir piegružota un piemēslota ar atkritumiem vai pat ierīkotas nelielas, nelegālas saimniecisko atkritumu izgāztuves.
4. Daži apsekotie dižkoki šobrīd atrodas sliktā stāvoklī – tiem nolūzušas galotnes vai izlūzuši stumbru fragmenti, piemēram, ozoli (anketas Nr. 22., Nr. 33., Nr. 35., Nr. 47.), liepa (anketa Nr. 36.) un bērzs (anketa Nr. 38.), kam, iespējams, būtu nepieciešami sakopšanas darbi, lai uzlabotu koku esošo stāvokli un saglabātu tos kā dižkokus arī turpmāk.
5. Tā kā dabas liegumā „Jaunciems” dižkoki ar valsts vai vietējas nozīmes statusu un potenciāli dižkoki, kā arī lielas dimensijas koki, atrodas pietiekami lielā blīvumā, to var uzskatīt kā īpašu vērtību. Lai tās saglabātu arī nākotnē, iespējams, būtu

nepieciešams vairāk izglītēt apkārtnē esošos iedzīvotājus un sabiedrību par dabas liegumā esošajām vērtībām, piemēram, izdodot informatīvus bukletus vai sagatavojot papildus informācijas standus, kā arī visus valsts nozīmes dižkokus marķējot ar īpašajām zīmēm.

6. Mangaļu parka teritorijā tika konstatēts dižkoks, kas, iespējams, ir sarkanais ozols (anketa Nr. 41), taču precīzai šīs sugas noteikšanai, būtu nepieciešams to apsekot vēlreiz veģetācijas sezonā. Kā arī, lai precizētu citas, iespējams, svešzemju koku sugas, piemēram, Mangaļu parka teritorijā, to nākotnē vajadzētu apsekot kopā ar dendrologu.

Sugu un biotopu eksperte

Elīza Kuške

Sertifikāta Nr. 095, derīgs no 22.05.2013.-21.05.2016.

Specializācija – meži un virsāji, purvi, zālāji

Mob. tel. 26369441

e-pasts eliza.ksuske@gmail.com

